

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

VI. Nobili Adolescenti Antonio Philiberto Fachino, de dignitate linguæ
Latinæ, ejúsque retinendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

est securitas, ubi periclitatur aternitas. Va-
le, & bene ambula, benéque naviga, ut ab-
sis procul à periculo naufragij.

V I.

Nobili Adolescenti

ANTONIO PHILIBERTO
F A C H I N O.

*De dignitate Linguae Latinae, ejúsque
usu retinendo.*

QUæ tibi mens fuit die hesterna, Antoni,
cùm in solenni convivio nobis assiden-
tibus, quidam ex Convivis, homo, ut sibi vi-
debatur, haud inelegans, & peregrinarum lin-
guarum gnarus, cæpit acrius insurgere ad-
versus usum Linguae Latinae, eúmque ad
scholas amandare, puerorum crepundia vo-
care, illius studiosos Prisciani mancipia dicti-
tare, aliisque convitiis Latiales Musas flagel-
lare; indignum esse nobili sanguine, se istis
vocalorum legibus subijcere; tempus in nu-
gis his Grammaticis conterere; valetudinem
in jejuna hac & superstitiosa *Padanteria* (ita
pro sua elegantia loquebatur) affligere. Quid

C 4

enim

enim tot *Præcepta, Regulas, Appendices, Exceptiones* aliud esse, quàm ingeniorum tormenta, & ætatis dispendia? esse hoc vim naturæ facere, & indoli ad naturalem eloquentiam factæ capistrum ex Calepino, Nizolio & Emmanuele Alvaro iniicere, liberam cœcendi copiam odiosis repagulis coërcere, Ceteras linguas ludendo addisci; Romanam rō tot legibus adstrictam, tot nodis impeditam, tot erroribus & difficultatibus positam, ut ei consensendum sit pulvere scholastico, qui vel ad medicrem illius peritiam cogitet pervenire. Hæc, & plura alia, illo verbosè declamante, tu scilicet ruborem ducebas, & tacite modestiâ hominis importunitatem notabas, & quia negotia, parentis nomine curanda aliò te vocabant, tum tu de mensa cum bono venia surrexisti; ille verò perrexit plenis buccis usum Latini sermonis vituperare; stridula nare, peregrinòque sibilo jam Gallicè, jam Italicè, jam Germanicè, verbis è Latio nunquam interjectis, propositum suum urgere, è communi colloquio, familiaribusque epistolis Latinitatem proscribere. Quis porò finis illius disputationis fuerit, desideras scire? eum tibi breviter indicabo. Postquam

obtrektor linguæ nobilissimæ satis detonuit,
rupit mihi indignatio vocem, & quamvis La-
tina lingua, nativis decorata laudibus, patrocini-
nio meo non egeat, respondendum tamen
duxi vituperatori sermone vernaculo, cum
Latinè loquendo nollem hominem pudore
afficere, leviter istis litteris tinctum, & ad e-
loquium Romanum titubantem. Ne verò
quam molestiam aut fastidium facerem
convivarum auribus, dextrâ potiùs in pugnâ
contractâ, more Dialectico, quàm explicata
manu, Rhetorum instituto, certandum pu-
tavi. Quid? aiebam, tu in illam Linguam in-
surgis & dentes stringis, quæ apud omnes
gentes & nationes in summa semper existi-
matione fuit habita? quæ in ipso Salutiferæ
Crucis titulo à Servatore nostro dedicata, &
consecrata? quæ omnes propemodum orbis
angulos, ultimòsque fines occupavit? unde
factum, ut, cum Hebræa sanctissima, Græca
sapientissima dicatur, Romana potentissima
habeatur. Quid enim diffusius Romanorum
dominatu? quid clarius eorum victorijs &
triumphis? cum imperio linguam propagâ-
runt. Illam tu Linguam flocci facis, quâ
Sacrosancta Salutis nostræ dogmata & my-
steria

steria sunt tradita atque explicata? quæ
 Sacramentorum & Sacrificiorum forma
 concepta sunt, & continentur? quæ Jura
 humana & divina, politiæ regula, æquitatis no
 ma, salutis æternæ remedia sunt perscrip
 Linguam, quæ ad omnes scientias & an
 spectat; cujus beneficio remotissimi & disju
 ctissimi populi conjunguntur ac sociantur
 quæ hominem ingenium præcipuè ornat
 coonestat, suoque tinnitu, cujus valoris
 apud Musas, prodit & probat; quæ histor
 docet, ritus & mores gentium explicat; ma
 tificariæ Eruditionis parens, altrix, educat
 est? sine qua ceteræ linguæ, quas tu prædica
 quid aliud sunt, quàm recrementa & colluvi
 barbararū gentium, olim in Hispaniam, Ga
 liam, Italiam se infundentium? Qui sine lin
 guæ Latinæ cognitione exteras regiones per
 agrat, absque duce & absque viatico iter faci
 Quocunque terrarum venerit, signis ei (quo
 strumosis Alpinis in usu) non verbis loquen
 dum erit. Aulas suadeo & Principum ad
 tus vitet, ne contingat ipsi, quod nostra æta
 te accidisse dicitur cuidam Juveni Germano
 genere nobili, formâ specioso, veste splend
 do, sed ingenio hebeti & Latinitatis ignaro
 Hic cum ad Pontificis Romani pedes deoscu
 lar

landos admissus, nec Italicè, nec Latinè respondere nōset, fertur in ejus discessu Pontifex, ad suos Ministros conversus, dixisse: *hem ex Germania pulchram bestiam?* quō enim alio nomine appellaret illum Sanctissimus Pater, qui Latinè nesciret ibi, ubi vel instar mutæ pecudis tacendum, vel Latino sermone sensa animi tamdiu explicanda, donec ex olitoribus disceret, panem Italicè petere. Nec mirum, nostris temporibus ejusmodi idiotas inveniri; jam olim Martialis, *lib. 5. Epig. 50.* falsè lusit in Notarium quendam, qui codicillis hinc & hinc prolatis, supercilio & vultu gravis, similis Catoni, Tullioque incedebat; is tamen, fidiculæ licèt cogant, exprimere

AVE Latinum, χάλπη non poterat Græcum.

Magnus sanè horum Thrasonum hoc tempore proventus est, qui cū vel laboris magnitudine deterriti, vel ingenio destituti, de comparanda peritia Linguae Latinæ desperârint, scilicet contemnant, quod addiscere nequiverunt, & puerile judicant, quod ignorâsse, barbatos pudet viros. At putidum est & servile, tot molestias & fastidia subire, tot annos impendere, & florem ætatis insumere in hac lingua discenda, & nunquam satîs perdiscenda. Et quid demum emolumentî, ajunt,

junt,

junt, percipitur, si quis Ciceronis simiolum
 liquam supellectilem phrasium collegerit,
 memoriæ mandârit, parcè & cum formidè
 lapsuum depromendam? Bella argumenta
 Nam si quælibet ars constat quibusdam præ
 ceptis & regulis cognitis, unumque sine
 spectantibus, ac nunquam fallentibus Tull
 teste, an id negabitur arti Grammaticæ
 quam qui tenet, nã is noverit, sine errore
 denter loqui, ac scribere. Difficultatem obij
 adversarius; qualem? quam etiam pueri sup
 rant; an non omne pulchrum est arduum
 apage te à Musarum januis, si ascensu ter
 ris illius montis, in quo præter Hesiodum
 nullus alius factus est Poëta dormiendo. D
 vendunt omnia laboribus, etiam Linguar
 Latinam, quæ ne fiat textoribus & tonsor
 bus communis, aculeis, ut erinaceus, est mu
 nienda: non enim omnibus concessum est
 adire Corinthum; propitiam, necesse est,
 habeant Minervam, qui hoc iter tentant.

Ut igitur concludam, quæ dixi, cum Lin
 gua Latina summis sit laudibus apud omnes
 gentes celebrata, Divinorum oraculorum in
 terpres, Sacrorum mysteriorum custos, huma
 ni commercij vinculum, Religionis & Le
 gum firmamentum, Reipubl. ornamentum,
 juven

juventutis decus, provectioris ætatis dignitas,
scientiarum clavis, rerum cognitu jucundis-
simarum conservatrix, & incorrupta memo-
riæ ministra: hæc, inquam, cum ita se habeant,
viderit ille, cui Latinæ Musæ vilescunt, num
hominis prudentis ac sapientis nomen & au-
toritatem tueri possit; num, linguæ nobilissi-
mæ usum vituperando, non censeatur alla-
trare Lunam, & in meridie cæcutire. Mihi
quidem haud immeritò inscitiae suspectus est,
quisquis contra hunc torrentem nititur, &
pede suo metitur Herculis vestigia, hoc est,
omnium Veterum & Recentium, de Lingua
Latina præclarè sentientium judicia. Uti-
nam superiore seculo non ita contempta, ne-
glectaque jacuisset; tot monstra & verborum
prodigia ex barbarie in eam invecata non fuisset;
tot illius simul & juventutis corruptores
scholas non aperuissent, & bonos mores
cum bonis litteris infecissent. Disputatio-
nis hujus expectas exitum? Hæc paullò ve-
hementius me differente, cœpit ille strophio
frontem tergere, barbulam vellicare, hume-
ros succutere, & hoc unum denique effari:
Suum cuique pulchrum: cumque *Vale* dicto
succingere se gladio, atque ad sphæristerium
ad pilæ lusum properare; in hac enim arte
excel-

excellentiā profitebatur. Attentissimè illi
 audiebant convivantes, & supra quodvis litte
 croama Symposiacum se accipere diceba
 Ego, rogatâ prolixioris disceptationis veni
 me quoque ex triclinio extuli, domum co
 cessi, festinante calamo tibi perscripsi, q
 erant inter nos disputata. Quæ spero
 suffectura, ut, quâ litterarum studiis alacri
 te adhuc deditus fuisti, pergas te ipsum ma
 ac magis perficere, & *Linguam Latinam*
domina, ceteras, (quarum haud igno
 es) tanquam famulas & pedisequas agnosce
 re. Vale, & ubi desperaverunt alij, ibi tu
 phæum fige.

VII.

ILLUSTRI VIRO

CAROLO PHILIPPO

L. B. à Campo-largo, Domino
 in Villa-longa &c. Salutem.*Num filius in exteras regiones
 mittendus.***A**D Quæsitum, Illustris & Generosæ Do
 minationis Tux, an filius peregrè in
 licet